

5. Jantoń-Drozdowska E., *Międzynarodowe stosunki gospodarcze*, Ars boni et aequi, Poznań 2009.
6. Jantoń-Drozdowska E., *Międzynarodowa konkurencyjność gospodarki i regionu Unii Europejskiej*, w: *Determinanty konkurencyjności i ekspansji organizacji gospodarczych*, red. E. Jantoń-Drozdowska, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2019.
7. Porter M., *The Competitive Advantage of Nations*, The Free Press, New York 1990.
8. Stankiewicz, M. J., *Konkurencyjność przedsiębiorstwa. Budowanie konkurencyjności przedsiębiorstwa w warunkach globalizacji*, Wydawnictwo TNOiK, "Dom Organizatora", Toruń 2005.

Зайченко В., к.н.держ.упр., доцент
Центральноукраїнський національний
технічний університет,
м. Кропивницький, Україна

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

В умовах поведінкової економіки все більш виразною ключовою ознакою конкурентоспроможності та здатності бізнесу виживати стає інноваційність, причому на задах високої технологічності. Інноваційна діяльність, її масштаби, тенденції, структурні характеристики та ефективність слугують базовими передумовами для формування технологічної конкурентоспроможності підприємств, адже разом із придбанням, іншими формами і способами залучення сучасних передових знань і ноу-хау визначають середовище пропозиції прогресивних технологій, впровадження і використання яких забезпечує зміцнення технологічної конкурентоспроможності окремих підприємств, галузей та видів економічної діяльності, економіки країни в цілому.

Натомість, інноваційно-технологічна діяльність підприємств в Україні на нинішньому етапі соціально-економічного поступу держави перебуває на низькому рівні, а низка головних індикаторів інноваційно-технологічного розвитку має спадну динаміку, що негативно позначається на становленні і реалізації потенціалу технологічної конкурентоспроможності національного господарства. Такий висновок підтверджується:

- в статистиці – малою часткою промислових підприємств, які займаються інноваційною діяльністю (16,2 % у 2017 р.), які впроваджують інновації (14,3 %), та які реалізують інноваційну продукцію (9,6 %), низькою часткою інноваційної продукції в загальних обсягах реалізованої промислової продукції (0,7 %) та в загальних обсягах експорту промислової продукції (3,8 %), обмеженими обсягами фінансування інноваційної діяльності (0,3 % до ВВП), наявністю виражених структурних недоліків у фінансуванні та витратах на інноваційну діяльність, джерелах залучення (придбання, передачі) нових технологій, напрямках розвитку інноваційно-технологічної діяльності; гіршими показниками інноваційно-технологічної діяльності у секторі малого бізнесу;

- в динаміці – зменшенням кількості промислових підприємств, які

займалися інноваційною діяльністю (у 2,2 рази за 2005-2017 рр.), та підприємств, що реалізували інноваційну продукцію (у 2,3 рази), скороченням обсягів реалізованої інноваційної продукції (на 29,2 %) та частки інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої промислової продукції (на 5,8 в. п.), зменшенням кількості підприємств, що реалізували інноваційну продукцію за межі України (у 2,2 рази), та обсягів такої продукції (у 2,3 рази).

Підсумком цих тенденцій стали низькі позиції (та їх погіршення) економіки України у рейтингах провідних міжнародних організацій за індексами конкурентоспроможності, зокрема інноваційно-технологічної, – Глобальної конкурентоспроможності, Всесвітнього індексу конкурентоспроможності, Цифрової конкурентоспроможності, Глобального інноваційного індексу, Міжнародного індексу захисту прав власності, ін.

Спостерігається також й нерівномірне використання потенціалу промислового розвитку та інноваційно-технологічної діяльності. У низці регіонів з більшою чисельністю промислових підприємств, локалізацією виробничих потужностей меншою є частка підприємств з технологічними інноваціями в структурі інноваційно активних суб'єктів бізнесу, меншою – частка ресурсощадних технологій, чисельність придбаних та переданих нових технологій, підприємств, які займаються внутрішніми та зовнішніми НДР, придбавають зовнішні знання, займаються процесними інноваціями. Інтегральний індекс інновацій за регіонами України не в повній мірі відповідає рейтингуванню областей за внеском у ВВП, що свідчить, з одного боку, про низьку залежність інноваційної діяльності та економічного розвитку, а, з іншого, – про неузгодженість державної регіональної економічної та інноваційної політики.

Істотною перешкодою забезпечення технологічної конкурентоспроможності вітчизняних підприємств залишається й нерівномірна інноваційно-технологічна активність за видами економічної діяльності та галузями економіки. Так, у вітчизняній економіці частка підприємств, які здійснювали науково-дослідні роботи, у промисловості у 2016 р. становила лише 33,5 %, проте, у сфері транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності була ще нижчою – 19,7 %, у рекламній діяльності та дослідженні кон'юнктури – 15,2 %. У підсумку цих та інших обставин в економіці України утворилася ситуація, коли найвищий ранг інноваційної активності не відповідає найбільш високотехнологічним видам економічної діяльності, а більшість видів економічної діяльності з високим рівнем інноваційної активності не високотехнологічні – це виробництво косу та продуктів нафтопереробки (4 місце за індексом інновацій), страхова та фінансова діяльність (7 місце), металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування (8 місце), виробництво хімічних речовин і хімічної продукції (9 місце). Низькою залишається високотехнологічна діяльність у сільському господарстві та добувній промисловості, а також таких галузях промисловості, як виробництво харчових продуктів, текстильне виробництво, виготовлення виробів із деревини, виробництво хімічних речовин, фармацевтичних продуктів.

Зміцнення технологічної конкурентоспроможності підприємств України в

значній мірі потребує покращення діяльності за ключовими функціями управління.

Зокрема, за функцією аналізу це сформованість системи моніторингу і комплексного аналізу інноваційно-технічної активності та використання її результатів у цілях формування технологічної конкурентоспроможності економіки, отримання висновків щодо якості середовища інноваційно-технологічної діяльності та забезпечення технологічної конкурентоспроможності національного господарства загалом, а також у просторово-галузевому, секторальному аспектах.

Відносно функції планування, то тут базисними напрямками розвитку є інституціоналізація системи програмування та планування технологічної конкурентоспроможності економіки, реалізація відповідних програм і проектів її забезпечення, а також бачення чітких засобів досягнення пріоритетів розвитку внутрішнього ринку інновацій і високих технологій.

За функцією організації критично необхідним є подолання таких проблемних аспектів, як відсутність єдиної організаційно-інституційної системи державного регулювання розвитку інноваційно-технологічної діяльності і забезпечення технологічної конкурентоспроможності економіки, а також недостатній розвиток мережі інституцій фінансово-кредитної та венчурно-інвестиційної підтримки інноваційної діяльності, інформаційно-консультаційних центрів супроводу та реалізації інноваційно-технологічних проектів.

Функція мотивації отримала б значно вищу ефективність в Україні за умови нівелювання таких прорахунків, як недостатність економічно-податкового стимулювання інноваційно-технологічної діяльності вітчизняних підприємств реального сектору економіки, реалізації ними науково-технічних та інфраструктурних пілотних проектів, низька активність із застосування інструментів публічно-приватного партнерства.

Визріла необхідність покращення діяльності й у сфері забезпечення технологічної конкурентоспроможності економіки й за функцією контролю, оскільки тут все ще характерні вади недієвості системи незалежних інституцій моніторингу державної інноваційної і технологічної політики, а також відсутності внутрішньодержавного і громадського контролю якості державної конкурентної політики.

Використана література:

1. Джерело 1. Портер М. Конкуренция: пер с англ. – М.: Издательский дом «Вильямс», 1993. – 495 с.
2. Джерело 2. GDP in Current Prices 2018. IMF: World Economic Outlook (WEO) Database, April 2019. URL: <https://knoema.com/nwnfkne/world-gdp-ranking-2019-gdp-by-country-data-and-charts>.
3. Джерело 3. The Global Competitiveness Report 2018 / Prof. Klaus Schwab (Ed.). Geneva: World Economic Forum, 2018, 658 p. URL: <http://www3.weforum.org/docs/GCR2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2018.pdf>.
4. Джерело 4. Rugman A.M. Porter Takes the Wrong Turn // Business Quarterly, 1992. – Vol. 56. – № 3. – P. 59-64.
5. Джерело 5. Cho D.S. A dynamic approach to international competitiveness: The case of Korea // Journal of Far Eastern Business, 1994. – P. 17-36.